

Ispravke i dopune za predmet "Povijest Rima" (A. Kurilić)

str.	Lisičar	dopuniti/ispraviti u:
razne	Polibij	Polibije
razne	Kornelij Nepot	Kornelije Nepot
razne	Trog Pompej	Pompej Trog
razne	Licinij, Konstancij, i slično	Licinije, Konstancije, i slično
razne	druga imena koja završavaju na -ius	takva imena se pohrvaćuju s nastavkom -ije, a ne -ij
256	"Veneti, narod italo-ilirskog sastava"	Veneti su narod srodan Italicima i najbolji poznavatelj njihova jezika, M. Lejeune, njihov jezik određuje kao samostalan indoeuropski jezik, osobito blizak latinskom jeziku te osko-umbrijskim jezicima.
264	"Veneti (Eneti) indoeuropski narod srodan Ilirima i Italicima ..."	Kako je napomenuto uz str. 256, Veneti jesu srodni Italicima, ali srodnost s Ilirima ne može se dokazati, već jedino s Histrima i Liburnima.
277	Eneja, sin Venere i Anhiza, nakon pada Troje došao je sa sinom Julom u Lacij	Eneja, sin Afrodite (kod rimskih pisaca: Venere) i An(k)hiza, nakon pada Troje došao je s ocem i sa sinom Askanijem (ili Julom) u Lacij
278	... Rimom je "od osnutka" do 510.	Rimom je "od osnutka" do 509. g. pr. Kr.
278	Arheolozi drže da su prastare grobnice grobovi s incineracijom ...	Arheolozi drže da su prastari grobovi s incineracijom .... (AK: naime, nije riječ o kompleksnim ili zidanim grobnim zdanjima /= grobnicama/ već o ukopima /grobovima/)
278	Ancus Martius, poštovan od plebejskog gensa Martii, ...	Ancus Marcius, poštovan od plebejskog gensa <i>Marcii</i> , ...
279	U drugom su razredu bili oni kojih je cenzus bio od sto tisuća do sedamdeset i pet tisuća ...	(AK: ne može se tako pisati, a tako ne piše ni sam Tit Livije, stoga mora pisati) ili: U drugom su razredu bili oni čiji je cenzus bio od sedamdeset i pet tisuća do sto tisuća ... ili: U drugom su razredu bili oni čiji je cenzus bio između sto tisuća i sedamdeset i pet tisuća ... (tako piše Livije).
280	..."Cloaca maxima", navodno Servijev solidno presvođeni kanal	(AK: izgradnja <i>cloacae maximae</i> pripisuje se Tarkvinijima - točnije, Tarkviniju Starijem - i Etruščanima [Liv. I, 57 ; v. Maškin, 1951., str. 76; usp. http://www.treccani.it/enciclopedia/cloaca_%28Enciclopedia-Italiana%29/)]
281	Močvarna dolina između Palatina, Kapitolija, Celija i Eskvilina ... Kapitolijski se bežuljak s hramom etruščanske latinizirane božanske trijade ...	Močvarna dolina između Palatina, Kapitolina, Celija i Eskvilina ... Kapitolinski se bežuljak s hramom božanske trijade Jupiter - Junona - Minerva ....
284	<i>Gens</i> (rod), ostatak iz pretklasnog	(AK: danas se više ne može tako govoriti)

	doba, ...	
284	... treće je nadimak, <i>cognomen</i> . ..... U starije doba Rimljanin je imao ime od dva člana ...	(AK: to nije posve točno, jer, iako je kognomen vrlo često u ranorepublikanskom dobu doista bio nadimak, on već od srednje Republike to više nije, već postaje vlastitim imenom Rimljana. Osim toga, dvočlani /dvoimeni/ imenski obrazac Rimljani ne nose samo u "starije doba", već je on standardni oblik imenovanja većine muškaraca sve do otprilike sredine 1. st. po Kristu.)
284	... članovi roda (<i>gentiles</i>), potomci su istoga pradjeda, osnivača gensa ... ... živjeli su (nekad) na zajedničkom veleposjedu ... ... svojedobno bio društveno-vojna formacija homerskog tipa.	... članovi roda (<i>gentiles</i>) potomci su istog, stvarnog ili mitološkog, zajedničkog pretka ... (AK: ideja o zajedničkom vlasništvu primitivnog roda je postavka marksističkih i starijih evolucionističkih pogleda na razvoj društva koju treba uzimati s velikom suzdržanošću)
284	Gens je sastavljen od obitelji (<i>familia</i>) ...	Gens je sastavljen od familija (<i>familia</i>) ... (AK: obitelj podrazumijeva i članstvo žene/majke/supruge no ona nije nužno/uvijek članicom ove skupine, stoga ju je ispravnije zvati familijom, a ne obitelji. Zato bi bilo poželjno skoro svako korištenje izraza "obitelj" kod Lisičara [kao i kod većine drugih pisaca] zamijeniti izrazom "familija".)
284	Od mnogobrojnih rimskih tribusa klasičnog doba najstarija su spomenuta tri.	(AK: to nije točno jer: a) iako su to najstariji rimski tribusi, oni se ne mogu uspoređivati s onima klasičnog doba, jer su ovi odraz krvnosrodničkog uređenja, a tribusi klasičnog doba su glasački okruzi, odnosno, iskaz teritorijalne pripadnosti b) tribusi Titii, Luceres i Ramnes ne postoje u klasičnom dobu, pa onda ni ne mogu biti tri najstarija među njima.)
290	Rimljani su ... uspostavili republiku (<i>res publica</i> , država)	(AK: <i>res publica</i> doslovno znači "javna stvar", a može se odnositi na razne oblike javnog upravljanja, uključujući i državu, ali i npr. gradske općine.)
298	cenzura osnovana 439. g. pr. Kr.	cenzura je osnovana 443. pr. Kr. (v. npr. Musić, 1942., §195, str. 118; Maškin, 1951., 104, 571; Drummond, 2008., 172; Boatwright <i>et alii</i> , 2012., 56)
300-301	Bitka kod rječice Alije i pljačka Rima	Dogodili su se ili 390. ili 387. g. (Lisičar, doduše, na str. 301 piše ovako: "otprilike između 390. i 387. g.") (Napomena AK: u izvorima se ovi događaji datiraju bilo u 390. g., bilo u 387. g., pa nije čudno da onda ovako stoji kod Lisičara, a kod Maškina, str. 94: "387 g. (ili, po drugoj verziji, 390 g.", dok se kod nekih autora navodi samo jedna od tih dviju godina; na prezentaciji je stavljena samo 387. g., ali na ispitu će se priznavati bilo koja od te dvije godine.)
301	tri nova zakona (poznati kao <i>Leges Liciniae Sextiae</i>) izglasani 377. g. pr. Kr.	Zakon je donešen tek 366., ali nakon desetgodišnjih napora (v. Maškin, 1951, 101; usp. Cornell, 2008, 340), drugim riječima, 366. g. (ili, po nekima, 367. - v. niže, ispravke za Maškin, str. 101). Dakle, 377. zakon je predložen na narodnoj skupštini, a stupio je na snagu 366. g. pr. Krista.
302	Apije Klaudije graditelj novog vodovoda	Apije Klaudije smatra se graditeljem prvog gradskog vodovoda u Rimu (v. npr. i Maškin, 1951, 102, ali i samoga Lisičara, str. 401 ["... sagrađen je prvi veliki solidni gradski vodovod ..."])

303	<i>Lex Hortensia</i> donešen 286. g. pr. Kr.	Novija literatura navodi da je zakon donešen 287. g. pr. Kr. (v. npr. Cornell, 2008, 342; Boatwright <i>et alii</i> , 2012., 56; tako već i Maškin, 1951, 102).
305	Na tom rimskom državnom teritoriju našle su se stare italske, etruščanske i druge zajednice	Lisičar te zajednice naziva "seljačke narodne zajednice" što nije najispravnije, osobito ne za razvijena etruščanska gradska središta i osobito jer i sam malo kasnije navodi da su mnogi bili gradovi, odnosno, "svojevrsni polisi". Naravno, njima je gospodarska osnova u velikoj mjeri bila agrarna, ali je društveno uređenje ipak bilo na razini iznad seoske. N. B. Hrvatski je ispravno "Etruščani" i "etruščanski", a nikako "Etrurci" i "etrurski"!
307	prva rimska kolonija - Antium; najstarija rimska kolonija - Ostia	AK: Radi se o tome da je Ostia najstarija rimska kolonija samo po predaji , dok se Antium smatra povijesno prihvaćenom najstarijom rimskom kolonijom
315	Rimljani su osvojili Panormus 254. g.	Rimljani su konačno osvojili Panormus (dan. Palermo) tek 251. g. pr. Kr.
316 i dalje	Iliri .... Ilirija (Ilirida) ... Ilirik	AK: kod Lisičara se nalazi staro shvaćanje da Iliri nastanjuju cijeli prostor istočno od Italije; o Iliriji, Iliriku i narodima Ilirika naučiti prema predavanjima i prema "Narodi" (Nastavni materijali za predmet Antička povijest hrvatskog prostora) na http://www.unizd.hr/povijest/Nastava/Nastavnimat/tabid/278/Default.aspx
318	Hamilkar Barkas poginuo 228. g. pr. Kr. Krista .... (njegov zet) Hazdrubal ubijen je 219. g. pr. Kr. Krista	Hamilkar Barkas poginuo je 229. g. pr. Kr., a njegov zet Hazdrubal 221. g. pr. Kr. Krista (Maškin 1951, 126; Boatwright <i>et alii</i> , 2012., 100)
319	Quinctus Fabius Maximus	Quintus Fabius Maximus
320	opsada Sirakuze trajala je od 213. do 211. g. pr. Kr.	M. Klaudije Marcel dobio je zapovjedništvo nad Sicilijom 214. g.; opsadu Sirakuze je započeo 213. g. i završio ju 212. g. pr. Kr. (Briscoe, 2008, 53, 61)
326	"Od 158. do 138. Rimljani su vodili vrlo težak rat s Luzitancima, koje je digao na ustanak junački Virijat (Viriatius) ..."	Ovaj rat Rimljana protiv Luzitanaca trajao je od 154. do 139. g. pr. Kr.; ime vođe Luzitanaca trebalo bi pisati u latinskom obliku kao <i>Viriathus</i> (Maškin, 1951, 144-145; Harris, 2008, 132 i d.; za trajanje rata v. i kronološku tablicu u <i>CAH</i> , 8, 2008, str. 537, 540)
348	Marije rođen 155. g. pr. Kr.	Marije je rođen 157. g. pr. Kr.
356	Sula umro 79. g. pr. Kr.	Sula je umro (kako i sam Lisičar navodi na drugom mjestu i kako se nalazi u drugim djelima) 78. g. pr. Kr.
413	Germanik umro 17. g. po Kr.	Germanik je umro (smatra se da je ubijen) 19. g. po Kr.
416	Rimljani su 42. g. po Kr. u Mauretaniji osnovali dvije provincije: <i>Mauretania</i>	Čini se da je točan datum podjele Mauretanijske provincije u dvije provincije i dalje nesiguran: spominju se razni datumi (40., 42., 44., 45. po Kr.), no, novija literatura podjelu smješta u 44. g. po Kr. Provincija Mauretanijska anektirana je u rimsku državu (dotad su njome vladali klijentski kraljevi) 40. g. kad je Kaligula ubio njenog kralja Ptolemeja (nasljednika kralja Jube II.), dok je do podjele došlo 44. po Kr. (ili kratko prije).

	<i>Caesarensis</i> i <i>M. Tingitana</i>	
424	Domicijanove legije su 88. g. pod vodstvom legata L. A. Maksima Norbana svladale Antonija Saturnina, legata u Gornjoj Germaniji ...	Namjesnik Gornje Germanije Antonije Saturnin započeo je pobunu 89. g. po Kr. i iste je godine ubijen. Legat (namjesnik Donje Germanije) koji je krenuo protiv njega ne smije se nikako zvati A. L. (pošto se gentilna imena nikad ne smiju skraćivati!), već ili samo Maksim Norban, ili A. Lapije Maksim (odnosno, A. Lapije Maksim Norban), jer je njegovo puno ime: <i>Aulus Lappius Maximus Norbanus</i> (v. npr. Bunson, 2002, 360, s.v. Maximus, A. Lappius).
425	Domicijan sklopio mir s Decebalom 87. g. po Kr.	Mir su sklopili 89. g. po Kr. (v. npr. Maškin, 1951, 384; Bunson, 2002, 170, s.v. Decebalus).
426	rimski pohod na Parte počeo 114. g. po Kr.	Trajan je taj pohod na Parte u biti počeo kasno 113. g. po Kr. (tako i Maškin, 1951, 387; v. i <i>CAH</i> 11, kronološka tablica na str. 1011).
429	Rimljani su ratovali protiv barbara od 166. g. po Kr.	Obično se smatra da su ratovi protiv "barbara" (tj. Kvada, Markomana i drugih germanskih naroda) započeli 167. g. po Kr. (v. npr. Maškin, 1951, 401; <i>CAH</i> 11, kronološka tablica na str. 1013).
463	Gallia Narbonensis osnovana 121. g. pr. Kr. .... nazvana po gradu Narbo Martius	Provincija <i>Gallia Narbonensis</i> (tada zvana Transalpina) osnovana je 120. g. pr. Kr. (slično piše i sam Lisičar na str. 347), no kolonija Narbo Martius osnovana je tek 118. g. pr. Kr.
354	Valerij Flak	Valerije Flak
354	Marijeva strahovlada: 87.-83.	Kraj strahovlade je najbolje datirati u 82. g., kako to čini i sam Lisičar na str. 355 (a tako i Maškin, 1951, 210-213)
355	Kaj Norban	Gaj Norban
355	Gaj Marije (konzul 82. g. pr. Kr.) - nećak slavnog Marija	Već i kod antičkih pisaca postoji nesigurnost je li Gaj Marije Mlađi bio sin ili nećak (bratov sin) sedmerostrukog konzula (usp. npr. <i>RE</i> , XIV/2, s.v. Marius, nr. 15 : C. Marius, col. 1811), pa je najbolje označavati ga kao sina ili nećaka starijega Gaja Marija
480	Sirija je postala provincijom 62. g. pr. Kr.	Sirija je postala provincijom već 64. g. pr. Kr. (kako piše i sam Lisičar na str. 361; isto navode i npr. Maškin, 1951, 238 te <i>CAH</i> , 9, kronotablica na str. 793).
485, bilj. 4	Aper - bik -	nap. AK: lat. riječ <i>aper</i> znači vepar, a ne bik! To je važno, jer je postojala legenda da je jedna starica prorekla Dioklecijanu da će postati carem onog dana kad ubije vepara.
486	Konstancije (...) rodom Ilir	Konstancije (...) rodom iz Ilirika
488	gospodar Zapadnog rimskog Carstva	gospodar zapadnog dijela Carstva (nap. AK: nije u redu govoriti o Zapadnom rimskom carstvu, kad još nije nastupila njegova službena podjela na zapadni i istočni dio)
498	Vetranus	<i>Vetranio</i> (nap. AK: <i>Vetranio</i> je njegovo izvorno latinsko ime u nominativu, a ne * <i>Vetranius!</i> ; pohrvaćeni oblik je <i>Vetranion</i>)

Povijest, 3,
svugdje

Ne može se govoriti o Vilanovljanima, jer to nije nikakva etnička (ili tomu slična) skupina, već se radi isključivo o pripadnicima Vilanova kulture, pa ih treba zvati ili tako

	(dakle: pripadnici Villanova kulture) ili "Vilanovljani" (dakle, obavezno unutar navodnika); v. npr. Macnamara, 1990, 8.
<i>Povijest</i> , 3, svugdje	Ne može se govoriti o "podapeninskoj kulturi", jer talijanski izraz "cultura subapeninica" znači "kasnoanpeninska kultura".
<i>Povijest</i> , 3, str. 399	Treba pisati ovako: ... etničke skupine koje su spaljivale svoje mrtve u Italiji bile nazivane posebnim imenom ili su same sebe nazvale jedinstvenim imenom? Možda imenom Umbri, jer je Herodot .... (a ne, kako ondje stoji: "... posebnim nazivom...", "... nazivom Umbrani...").
<i>Povijest</i> , 3, str. 399 i dalje	Umjesto "vilanovljanska kultura", treba biti "vilanovska kultura"
<i>Povijest</i> , 3, str. 399	Zbunjuje izjava iz nastavka prethodne rečenice: "... Herodot (Herodot, <i>Povijest</i> , I., 94.; IV., 49.) smatrao taj narod prvobitnim stanovnicima područja između Drave i Save ..."?! Herodot na navedenim mjestima uopće ne spominje međurječje Save i Drave; u I, 94 piše o Lidijcima koji su krenuli iz Smirne prema Italiji gdje su doplovili do Ombrika (što se obično identificira s Umbrijom, ali ne međurječjem Save i Drave! - v. npr. http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0126:book=1:chapter=94); dođuše, možda se misli na dio u IV, 49: These are the native-born Scythian rivers ... The Angrus river flows north from Illyria into the Triballian plain and the Brongus river, and the Brongus into the Ister, which receives these two great rivers into itself. The Carpis and another river called Alpis also flow northward, from the country north of the Ombrici, to flow into it {istaknula AK}; [3] for the Ister traverses the whole of Europe, ... (Napomena prevoditelja na engleski: None of the rivers in this chapter can be certainly identified; the names Κάρις [AK: = <i>Carpis</i>] and Ἄλπις [AK: = <i>Alpis</i>] must indicate tributaries descending from the Alps and Carpathians. ["Niti jedna od rijeka spomenutih u ovom odlomku ne može se identificirati; imena <i>Carpis</i> i <i>Alpis</i> moraju označavati pritoke koje se spuštaju s Apla i Karpata."]) Podaci preuzeti iz: <i>Herodotus</i> , with an English translation by A. D. Godley, Cambridge, Harvard University Press. 1920., prikazano na: http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Hdt.+4.49&fromdoc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0126
<i>Povijest</i> , 3, str. 402	Treba pisati: ... u grobnicama u Tarkviniji (a ne u grobnicama u Tarkvinijima), jer ime mjesta glasi Tarkvinija (<i>Tarquiniā</i>), a ne Tarkvinije ili Tarkviniji. Umjesto "uz vilanovljanske dokumente" treba pisati: uz vilanovske artefakte Umjesto: "u Esti" treba pisati: u Este.
<i>Povijest</i> , 3, str. 402 (i svugdje drugdje)	Umjesto "osobito Ligurani" treba biti: osobito Liguri. Dakle, svugdje treba biti Liguri, a ne Ligurani.
<i>Povijest</i> , 3, str. 403; sv. 4, str. 53 (i svugdje drugdje)	Umjesto "Umbrani", treba biti: Umbri.
<i>Povijest</i> , 3, str. 410	Umjesto "Dokumenti takvih jezika...", treba biti: Tragovi takvih jezika.
<i>Povijest</i> , 3, str. 410	Umjesto "... jasno je da najstariji italjski jezici ..." treba biti: "... jasno je da najstariji jezici Italije ...", jer nisu svi jezici Italije istovremeno italjski!
<i>Povijest</i> , 3, str. 411 (i na mnogo drugih mjesta!)	Umjesto "... kulturalnih razmjena ..." treba biti: ... kulturnih razmjena ..., jer se radi o razmjeni elemenata koji pripadaju kulturama, a ne nekakvim (nepostojećim!) "kulturalama"! (To je sve plod nepoznavanja pravilnog prevođenja sa stranih jezika: engl. pridjev <i>cultural</i> pripada imenici <i>culture</i> , tj. kultura, pa se onda u hrvatskom mora prevoditi "kulturan" ("kulturna, kulturno, ..."), a isto vrijedi i za tal. pridjev <i>culturale</i> koji pripada imenici <i>cultura</i> .)
<i>Povijest</i> , 3, str. 414 (a vj. i	Umjesto "praindoeuropski jezik" ipak bi trebalo pisati predindoeuropski (što znači ujedno i neindoeuropski, dok praindoeuropski može - i mora! - značiti samo stariju

drugdje)	verziju indoeropskog!)
<i>Povijest</i> , 3, str. 416 (okvir) (a vj. i drugdje)	Umjesto "venecijanskoj regiji" obavezno mora biti: venetskoj regiji, jer se ne misli na grad Veneciju i njeno područje (koji, uostalom, tada još ni ne postoji!) nego na područje naroda Veneta (koje, manje-više, odgovara području današnje talijanske pokrajine Veneto)!
<i>Povijest</i> , 3, 499	Bitka kod rječice Alije (v. gore, kod Lisičar, str. 300-301)
<i>Povijest</i> , 3, karta na str. 541 (a vj. i drugdje)	piše "Apuljci", ali to su Apuli (eventualno može i Apulci, ili čak Apuljani); piše "Maržani", ali to su Marsi; piše "Samničani", ali to su Samniti (ili Samničani); piše "Vestinjani", ali to su Vestini; piše "Volščani", no oni su bolje poznati pod svojim latinskim imenom Volsci; i tomu slično
<i>Povijest</i> , 3, str. 541 (a vj. i drugdje)	piše "Patavljani", što su Patavijci (žitelji grada Patavija / <i>Patavium</i> /, današnje Padove)
<i>Povijest</i> , 3, str. 546	Treba pisati da se Pir iskrcao u Taormini u ljeto 278. g. (a ne kako ondje stoji: 298.)
<i>Povijest</i> , 3, str. 595-596 (a sigurno i drugdje i u drugim svescima)	Nikako ne smije pisati "Publije K. Scipion" jer se - kao što je više puta naglašeno - gentilna imena nikad ne smiju skraćivati na inicijal; treba pisati "Publije Kornelije Scipion" ili, kako je kod samih Rimljana bilo uobičajenije, P. Kornelije Scipon.
<i>Povijest</i> , 4, str. 52, (a sigurno i drugdje i u drugim svescima)	Piše Italci, Italaca, Italcima i slično, a treba Italici, Italika, Italicima, i slično (nom. sg. Italik, gen. sg. Italika, ...; nom, pl. Italici, gen. pl. Italikâ, ...)
<i>Povijest</i> , 4, str. 63	(za to je li Gaj Marije mlađi bio sin ili nećak starijeg Marija, v. pod Lisičar, str. 355)
<i>Povijest</i> , 5, str. 89	piše "dalijama" i "Dalije", a treba dolijima i dolija, jer se radi o masivnim keramičkim spremnicima zvanima <i>dolium</i> (nom. pl. <i>dolia</i>), a ne o cvijeću
<i>Povijest</i> , 5, str. 102 (ali i drugdje te vj. i u drugim svescima)	piše "slobodnjaka", a treba oslobođenika (drugim riječima, oslobođenih robova)

str.	Maškin ¹	dopuniti/ispraviti u:
94	Bitka kod Alije	(v. gore, kod Lisičar, str. 300-301)
99	Bitka kod Beneventa - 285. g. pr. Kr.	bitka se odigrala 275. g.
101	prvi plebejski konzul biran 367. g. pr. Kr., po zakonu dvojice tribuna (<i>Lex Licinia Sextia</i>)	AK: kod raznih znanstvenika postoje male razlike u dataciji ovog događaja; dok se jedni slažu s Maškinom (npr. Musić, 1942, §193, str. 118; Cornell, 2008, 340, 342-343, 348), drugi se pridržavaju Varonove kronologije i podataka iz Kapitolinskih fasta (kao npr. Lisičar, str. 301; Boatwright <i>et alii</i> , 2012., 54; usp. čak i Cornell, 2008, 348) i datiraju taj događaj u 366. godinu prije Krista; preporučam da se zasad držite 366. godine.
131	Marko Klaudije Marcel završio opsadu Sirakuze 213. g. pr. Kr.	Opsada Sirakuze završila je 212. g. pr. Kr. (v. gore, kod Lisičar, str. 320)
137	Drugi makedonski rat (200.-197.)	Presudna bitka ovog rata odigrala se doista 197. (Bitka kod Kinoskefala), ali je rat završio mirom sklopljenim 196. g. pr. Krista.
195 258-259, 357	Edui (Eduima, Edua)	Hedui, odnosno, Heduanci (Heduima, Hedua, odnosno, Heduancima, Heduanaca)

¹ Paginacija se odnosi na izdanje: N. A. Maškin, *Istorija starog Rima*, Beograd, 1951.

208	Prvi rat protiv Mitridata (89.-84 g. pr. Kr.)	Rat je završio 85. g. pr. Kr. (mirom u Dardanu)
228	"... Spartak je bio Tračanin po poreklu ..."	(Nap. AK: Novija historiografija je ustvrdila da ne možemo utvrditi njegovo porijeklo, već samo da je spadao među gladijatore zvane Tračani zbog njihova naoružanja, opreme i načina borbe; v. npr. R. Dunkle, 2013., 23
213		(za to je li Gaj Marije mlađi bio sin ili nećak starijeg Marija, v. pod Lisičar, str. 355)
357	"48. g. car je predložio senatu da dodeli ius honorum (pravo da budu birani za senatore) stanovnicima Galije."	Nap. AK: <i>ius honorum</i> nije ograničeno samo na to da netko može biti biran za senatore, već je to pravo rimskih građana da bude biran na javne službe, kako u municipijima i kolonijama, tako i na visoke državne službe koje obnašaju kako vitezovi tako i senatori. No, ono što je ovdje bitno je to da je Klaudije "otvorio vrata" Senata provincijalcima (konkretno, stanovnicima Galije) koji su već imali rimsko građansko pravo, pa time i <i>ius honorum</i> .
360	"... pokoravanje Mauretanijske završeno je tek 45. g. Osvojena oblast podijeljena je na dvije carske provincije (Mauretanijska i Tingitanska i Mauretanijska Cezarijska) ..."	za podjelu Mauretanijske na dvije provincije 44. g. po Kr. v. gore, kod Lisičar, str. 416.
379	Vespazijan Flavije	Flavije Vespazijan
385	Car Nerva imao je tek 36 godina kad je postao carem	Nerva je imao već 66 godina i uspješnu karijeru iza sebe (usp. Lisičar, 1971, 425)
476	Marko Julije Filip proglašen je carem 242. g.	Filip (zvani Filip Arapin) proglašen je carem 244. g. (tako i Lisičar, 1971, 433 i <i>Povijest</i> , 4, 610-611).
480	Aurelije je prvi car koji se nazvao "gospodarem i bogom" (<i>dominus et deus</i>)	Literarni izvori (Marcijal) navode da je već Domicijan tražio da ga se tako naziva, a čini se da je to prije njega činio već i Kaligula (v. Maškin, 1951, 382; Alston, 2005, 46 i d.), no, ovdje se misli na to da je Aurelijan prvi rimski car koji je taj naslov ponio kao dio službene titulature.
497	324. g. između njih {nap. AK: između Licinija i Konstantina} je otpočeo rat ...	Sukob između Konstantina i Licinija počeo je 314. g. (najsnažnije je izražen bitkom kod Cibala u jesen 314. g.), a završio je (nakon svojevrsnog primirja), 324. g. nizom bitaka, od kojih je posljednja bila Konstantinova opsada Nikomedije (kasna jesen 324. g.).

Literatura:

Alston 2005. - R. Alston, *Aspects of Roman History, AD 14–117*, London - New York: Routledge, 2005.

Boatwright *et alii*, 2012. - M. T. Boatwright - D. J. Gargola - N. Lenski - R. J. A. Talbert, *The Romans from Village to Empire. A History of Rome from Earliest Times to the End of the Western Empire*, second edition, New York - Oxford: Oxford University Press, 2012.

Briscoe 2008. - J. Briscoe, *The Second Punic War*, *CAH*, 8, 2008, 44-80.

Bunson 2002. - M. Bunson, *Encyclopedia of the Roman Empire*, revised ed., New York, 2002.

- CAH - Cambridge Ancient History*, Cambridge Histories Online © Cambridge University Press, 2008.
- Cornell, 2008. - T. J. Cornell, The recovery of Rome, *CAH*, 7/2, 2008, 309-350.
- Drummond, 2008. - A. Drummond, Rome in the fifth century II: the citizen community, *CAH*, 7/2, 2008, 172-242.
- R. Dunkle, 2013 - Roger Dunkle, *Gladiators: violence and spectacle in ancient Rome*, Abingdon, Oxon - New York, Routledge, 2013.
- Harris, 2008. - W. V. Harris, Roman expansion in the west, *CAH*, 8, 2008, 107-162.
- Gortan, 2011. - V. Gortan, *Pregled rimskih državnih starina*, Zagreb: Latina & Graeca, 2011.
- Macnamara, 1990. - E. Macnamara, *The Etruscans*, London, 1990.
- Lisičar, 1971. - P. Lisičar, *Grci i Rimljani*, Zagreb, 1971.
- Maškin, 1951. - N. A. Maškin, *Istorija starog Rima*, Beograd, 1951.
- Musić, 1942. - A. Musić, *Nacrt grčkih i rimskih starina*, s.l., s.a. (moguće: Zagreb, 1942.)
- Povijest - Povijest*, sv. 3-5, Biblioteka Jutarnjeg lista, Zagreb, 2007.
- RE - Real-Encyclopädie der klassischen Altertums-wissenschaft*, Stuttgart.